

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та маркетингу

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ЖАВРУК Каріна Андріївна

УДК: 658:657.42:623

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління ефективністю використання основних засобів
ТОВ «Житомирський бронетанковий завод»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ПРИСЯЖНЮК Оксана Федорівна
Кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

АНОТАЦІЯ

Жаврук К.А. Управління ефективністю використання основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, 2024.

Дослідження присвячено розкриттю поняття «основні засоби», характеристики особливостей системи управління ними та методичних аспектів оцінювання ефективності їх використання. Здійснено організаційно-економічну характеристику підприємства, аналіз фінансового стану, оцінку ступеня забезпеченості його основними засобами. Розроблено заходи удосконалення управління ефективністю використання основних засобів підприємства та обґрунтовано їх ефективність.

Ключові слова: основні засоби, ефективність, управління, використання, оборонна промисловість, промислове підприємство.

SUMMARY

Zavruk K.A. Management of the efficiency of the use of fixed assets LLC Zhytomyr Armored Plant. – Manuscript.

Qualification work for the Master's degree in the specialty 073 «Management». – Polissia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2024.

The study is devoted to the disclosure of the concept of «fixed assets», the characteristics of the features of the system of their management and the methodological aspects of assessing the effectiveness of their use. The organizational and economic characteristics of the enterprise, the analysis of the financial condition, the assessment of the degree of provision of its fixed assets are carried out. Measures to improve the management of efficiency management of the use of fixed assets of enterprise have been developed and their efficiency has been substantiated.

Key words: fixed assets, efficiency, management, use, defense industry, industrial enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	7
1.1. Сутність, роль та класифікація основних засобів	7
1.2. Фактори впливу на Управлінські аспекти використання основних засобів	10
1.3. Методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів	11
Висновки до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ БРОНЕТАНКОВИЙ ЗАВОД»	15
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	15
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	17
2.3. Оцінка ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та рівня управління ефективністю їх використання	20
Висновки до Розділу 2	22
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ БРОНЕТАНКОВИЙ ЗАВОД»	23
3.1. Розробка заходів управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві	23
3.2. Обґрунтування ефективності запропонованих заходів	25
Висновки до Розділу 3	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Актуальність досліджуваної теми зумовлюється тим, що успішний розвиток і результативність сучасного виробництва залежить від рівня забезпеченості підприємства основними засобами. Щоб досягнути цього, суб'єктам господарювання необхідно систематично проводити аналіз ефективності їх використання. Оцінка ефективності використання основних засобів відіграє ключову роль у загальній оцінці діяльності підприємства. Успішність та інтенсивність використання основних засобів дають змогу визначити прибутковість вкладного капіталу та фінансовий результат.

Аналіз літературних джерел свідчить, що вчені використовують різні методи та показники для виявлення загальних тенденцій ефективності використання основних засобів. Все це підтверджує необхідність розгляду нових сучасних підходів до визначення факторів впливу на управління ефективністю використання основних засобів у діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання управління ефективністю використання основних засобів у своїх працях досліджували такі науковці, як М.Д. Білик, В.Т. Доля, М.Я. Коробов, І.Д. Лазаришин, Є.В. Мних, Т.О. Мулик, Т.С. Новашина, Г.В. Савицька, В.К. Савчук, Г.В. Шадрин, Г.О. Швиданенко, А.Д. Шеремет та ін. Проте методичним підходам, що сприяють більш оптимальній оцінці ефективності використання основних засобів, приділено недостатньо уваги, що зумовлює потребу в проведенні подальших досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних основ управління ефективністю використання основних засобів, аналіз ефективності їх використання у діяльності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» та розробка напрямів удосконалення управління основними засобами підприємства.

Відповідно до мети дослідження було визначено ряд **завдань**:

- розкрити сутність, роль та навести класифікацію основних засобів;
- дослідити особливості системи управління основними засобами;
- охарактеризувати методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів;
- здійснити організаційно-економічну характеристику підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства;
- оцінити ступінь управління ефективністю використання основними засобами;
- розробити заходи управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві;
- обґрунтувати ефективність запропонованих заходів;

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю використання основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод». Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних та прикладних аспектів ефективності використання основних засобів на підприємстві.*

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи було застосовано наступні методи: логічно-теоретичний метод – для розкриття сутності, ролі та ефективності використання основних засобів на підприємстві; економіко-математичний метод – для аналізу фінансового стану та проведення оцінки ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання; метод прогнозування – для розробки напрямів удосконалення управління основними засобами на підприємстві; графічний метод – для побудови таблиць, графіків та блок-схем, а також абстрактно-логічний метод – для формування теоретичних узагальнень та висновків із проведеного дослідження.

Інформаційною базою дослідження виступають теоретичні основи управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві,

наукові праці та методологічні розробки провідних українських і зарубіжних науковців у галузі економіки, монографічні дослідження, джерела мережі Internet, інструктивно-методичні документи, звітність ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» та результати власних розробок автора.

Практичне значення отриманих результатів можна застосовувати в діяльності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» у процесі управління ефективністю використання основних засобів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи викладено в таких наукових працях:

1. Жаврук К.. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів*, 05 грудня 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 213-215.

2. Жаврук К.. Роль амортизаційної політики у забезпеченні ефективності використання основних засобів. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів*, 13 листопада 2024 р. Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 170-172.

3. Жаврук К. Методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 31 жовтня 2024 р. у м. Полтава на базі Полтавського державного аграрного університету, С. 84-85.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 48 сторінках комп'ютерного тексту (основний зміст – 31 сторінок). Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (43 найменувань), 12 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Сутність, роль та класифікація основних засобів

Основні засоби відіграють ключову роль у економіці України, визначаючи ефективність її господарства. Дослідження цієї категорії є важливим, оскільки вони є матеріальною базою для виробництва і визначають економічний потенціал суспільства. Точна інформація про їх наявність, стан і використання є ключовою для побудови системи ефективного управління підприємством.

У табл. 1.1 наведено підходи науковців до визначення сутності поняття «основні засоби».

Таблиця 1.1

Підходи науковців до визначення сутності поняття «основні засоби»

Джерело	Визначення
Боровська К.В., Непран А.В. [3]	«Основні засоби – це сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами»
Височан О.С., Фок Ю.Р. [5]	«Основні засоби – це засоби праці, які можуть використовуватися як у виробничій, так і в невиробничій сфері. Вони відзначаються участю у процесі виробництва протягом тривалого часу, через кілька циклів, зберігаючи свої властивості та початкову форму. Поступове зношування і вартість цих засобів переносяться на вироблену продукцію»
Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. [7]	«Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у виробництві, постачанні товарів, наданні послуг, оренді іншим особам або для адміністративних і соціально-культурних цілей, і очікуваний строк їх корисного використання триває більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)»
Довгопол, Н., Нестеренко М. [11]	«Основні засоби – це матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово здійснюються у виробництві для впливу на предмети праці та їх перетворення на придатні до споживання продукти»

Продовження таблиці 1.1

Жаврук К. [13]	«Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство створює з метою використання їх у виробництві, постачанні товарів, наданні послуг, оренді іншим особам або для адміністративних і соціально-культурних цілей, і очікуваний термін їх корисного застосування перевищує рік»
Макаренко А.П., Шама М.В. [25]	«Основні засоби – це засоби праці, що експлуатуються довше, ніж один рік, і мають вартість понад встановленого ліміту; повністю й багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами за ступенем зносу»
Меліхова Т.О., Герасименко Ю.М. [26]	«Основні засоби – це ресурси, що мають вартість і зберігаються суб'єктом господарювання для використання у виробництві, постачанні товарів і послуг, оренді або для соціально-культурних цілей. Очікуваний строк їхньої експлуатації становить не менше одного року або перевищує операційний цикл, і їхня вартість зменшується з часом використання»

Джерело: сформовано автором на основі аналізу літературних праць [3, 5, 7, 11, 13, 25, 26].

З табл. 1.1 можна зробити висновок, що науковці визначають основні засоби як матеріальні активи, що використовуються в різних сферах діяльності підприємств. Ці активи можуть бути інструментами праці, засобами виробництва або предметами, необхідними для надання послуг чи здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій. Вони відрізняються тривалим строком корисного використання, який перевищує рік або операційний цикл, і поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію. Основні засоби можуть зношуватися з часом використання, і їх вартість зменшується в процесі експлуатації.

Для ведення обліку, складання звітності, планування відтворення та проведення інвентаризацій основних засобів необхідно класифікувати їх, тобто групувати за певними ознаками в однорідні категорії [20, с. 34].

Згідно з типовою класифікацією, основні засоби можна розділити за трьома основними ознаками: приналежністю, використанням та призначенням (Додаток А) [21, с. 434].

Отже, для ефективного управління ефективністю використання основних засобів необхідно проводити їх класифікацію. Орієнтація на загальні ознаки, що характерні для всіх галузей економіки, грає ключову роль у цьому процесі. Це дозволяє групувати основні засоби за спільними функціями у виробничому процесі, яке є основою для їх обліку та контролю на бухгалтерських рахунках. Такий підхід забезпечує єдність класифікації об'єктів у всіх галузях економіки, що сприяє порівняльному аналізу облікових показників різних підприємств.

1.2. Особливості системи управління основними засобами

Система управління основними засобами – це сукупність взаємозалежних елементів, в результаті взаємодії яких здійснюється ефективне управління основними засобами задля досягнення запланованих результатів діяльності.

Схематично систему управління основними засобами наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Система управління основними засобами

Джерело: сформовано автором на основі [37, с. 208].

Цілі управління основними засобами полягають у максимізації ефективності використання активів, зниженні витрат на їх обслуговування та модернізацію, підтримці оптимального рівня зносу. Методи управління включають економічні, адміністративні, правові та технічні інструменти для забезпечення ефективної діяльності. Інформаційне забезпечення передбачає

збір, обробку та аналіз даних про стан і використання основних засобів, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення. Функції управління включають планування, організацію, мотивацію, контроль і регулювання всіх процесів, пов'язаних із основними засобами. Апарат управління – це організаційні структури та підрозділи, які реалізують ці рішення, а також працівники, що виконують управлінські функції. Усі ці елементи взаємопов'язані і забезпечують ефективне управління основними засобами підприємства.

Також слід зазначити, що управління основними засобами здійснюється впродовж всього життєвого циклу об'єкта основних засобів. Етапи життєвого циклу об'єкта основних засобів наведено на рис. 1.2.

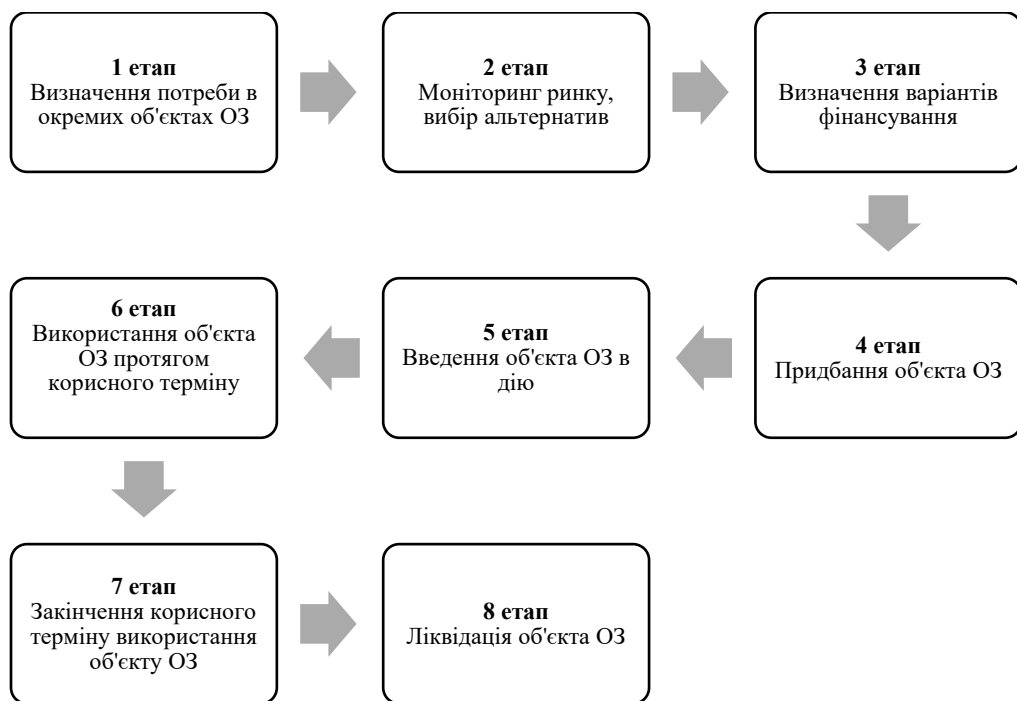

Рис. 1.2. Етапи життєвого циклу об'єкта основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [37, с. 208].

Життєвий цикл об'єкта основних засобів починається з етапу визначення потреби, коли підприємство аналізує свою діяльність та встановлює необхідність у нових активах, враховуючи вимоги та характеристики. Далі здійснюється моніторинг ринку і вибір альтернатив, де порівнюються доступні варіанти об'єктів, постачальників і ціни. Після цього визначаються варіанти

фінансування, що можуть включати власні кошти, кредити або лізинг. На наступному етапі підприємство здійснює придбання об'єкта основних засобів, укладаючи договори та проводячи фінансові операції. Потім відбувається введення об'єкта в дію, що включає монтаж, налаштування та тестування. Протягом корисного терміну об'єкт використовується за призначенням, проводиться його технічне обслуговування та ремонт. По завершенню корисного терміну об'єкт зношується, що веде до прийняття рішення про його виведення з експлуатації. На останньому етапі відбувається ліквідація об'єкта, що може включати його демонтаж, утилізацію або продаж, залежно від стану та доцільності подальшого використання.

1.3. Методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів

Сучасні методи оцінки ефективності використання основних засобів відрізняються різноманітністю, але в основному ґрунтуються на одних і тих же оціночних показниках. Оцінка вартості основних засобів визначає їх грошову цінність з урахуванням тривалого використання, зносу та змін економічних умов. Основні методи оцінки включають: первинну вартість (усі витрати на придбання та введення в експлуатацію), залишкову вартість (різниця між первинною вартістю та зносом), відновлену вартість (вартість придбання за поточними цінами) і відновлену вартість з урахуванням зносу. Первинна вартість фіксується на балансі, але втрачає актуальність через інфляцію, тому проводять переоцінку для визначення відновленої вартості.

Відновлену вартість основних засобів можна визначити лише за допомогою їх переоцінки, що відображається у вигляді наступної формули [1]:

$$V_{від} = V_n(\delta) * K_{інд}, \quad (1.1)$$

де $V_n(\delta)$ – балансова (початкова) вартість;

$K_{інд}$ – коефіцієнт індексації, який враховує деінфляцію та інфляцію.

Відновлена вартість основних засобів з урахуванням зносу (залишкова) показує ту частину засобів праці, яка ще не була перенесена на вироблену продукцію, але визначена за цінами, актуальними на рік їх переоцінки [1].

$$Взал = (Вперв - Сзн) * Кінд, \quad (1.2)$$

де Сзн – сума зносу.

Економічне значення цього методу полягає в тому, що він дає змогу визначити реальну вартість активних основних засобів та їхні темпи зростання, а також проводити порівняння обсягів основних засобів між підприємствами й регіонами, що забезпечує інформацію про галузеву структуру та розміщення основних засобів на території країни.

У ході аналізу ефективності використання основних засобів варто також враховувати такі показники, як «фондовіддача», «фондомісткість» і «фондоозброєність», що відображають ефективність використання наявних засобів. Науковці визначають «фондовіддачу» як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної початкової вартості основних засобів [1]:

$$\Phi_{від} = \frac{В}{С_{ср}}, \quad (1.3)$$

де В – обсяг товарної (вальної) продукції, грн.;

С_{ср} – середньорічна вартість основних засобів підприємства, грн.

Фондовіддача показує загальну ефективність використання кожної гривні, вкладеної в основні засоби, тобто внесок підприємства у виробничий процес. Зростання рівня фондовіддачі вказує на прогресивний розвиток підприємства [4, с. 53].

Фондомісткість продукції є зворотною до показника фондовіддачі. Вона відображає частку вартості основних засобів, яка припадає на кожну гривню виробленої продукції [1].

$$\Phi_{від} = \frac{С_{ср}}{В} \quad (1.4)$$

Якщо фондovіддача має тенденцію до зростання, то фондомісткість, навпаки, знижується. Ці показники дозволяють оцінити співвідношення між загальним обсягом товарної або валової продукції та середньорічною вартістю основних засобів.

Фондоозброєність відображає рівень технічної оснащеності праці й визначається як співвідношення вартості основних засобів до кількості працівників [1].

$$\Phi_{озбр} = \frac{C_{cp}}{Ч}, \quad (1.5)$$

де C_{cp} – вартість основних засобів, грн.;

$Ч$ – середньооблікова чисельність працівників підприємства, чол.

Важливу роль у аналізі використання основних засобів відіграють показники зносу та придатності. Коефіцієнт зносу відображає ступінь зношеності основних засобів, тоді як коефіцієнт придатності, навпаки, показує, наскільки вони придатні для подальшого використання.

Коефіцієнт зносу розраховується за формулою [1]:

$$K_z = Z * 100 / ПВ, \quad (1.6)$$

де Z – сума зносу основних засобів;

$ПВ$ – первинна вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності розраховується за формулою [1]:

$$K_n = (ПВ - Z) * 100 / ПВ \quad (1.7)$$

Існує пряма залежність: чим більша частка машин, устаткування та інших активних елементів у складі основних засобів, тим більше продукції можна виробити на кожну витрачену одиницю вартості основних засобів.

Отже, підходи до оцінки ефективності основних засобів базуються на аналізі їх стану, використання та відтворення через показники, що оцінюють їх вплив на продуктивність.

Висновки до Розділу 1

1. Основні засоби є важливою частиною матеріальної бази підприємств, яким належить ключова роль у виробництві товарів і наданні послуг. Вони мають тривалий термін використання і поступово переносять свою вартість на готову продукцію. Для ефективного управління необхідно їх класифікувати за ознаками приналежності, використання та призначення.

2. Управління основними засобами здійснюється через систему, яка включає різні етапи їхнього життєвого циклу, від визначення потреби до ліквідації. Ефективне управління вимагає планування, контролю та підтримки оптимального рівня зносу, що сприяє підвищенню ефективності використання активів.

3. Оцінка основних засобів здійснюється за різними показниками, такими як фондівдача, фондомісткість і фондоозброєність. Важливими є також коефіцієнти зносу та придатності, які показують стан активів і їхню здатність до подальшого використання. Ефективність використання основних засобів на пряму впливає на продуктивність підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ БРОНЕТАНКОВИЙ ЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» – це підприємство оборонно-промислового комплексу України, розташоване у селищі Новогуївинське Житомирської області. Підприємство здійснює ремонт, діагностику, технічне обслуговування, переобладнання і модернізацію гусеничної бронетехніки радянського виробництва.

Загальну інформацію про ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про ТОВ «Житомирський бронетанковий завод»

Повна назва	Товариство з обмеженою відповідальністю «Житомирський бронетанковий завод»
Скорочена назва	ТОВ «Житомирський бронетанковий завод»
Назва англійською мовою	«ZHUTOMYR ARMoured FIGHTING VEHICLE PLANT» LIMITED LIABILITY COMPANY
Дата заснування	01.07.2024
Код ЄДРПОУ	07620094
Адреса	12441, Україна, Житомирський р-н., Житомирська обл., селище Новогуївинське, вул. Дружби Народів, буд. 1
Статутний капітал	56 409 000 грн.
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Основний вид діяльності	30.40 Виробництво військових транспортних засобів
Кінцевий бенефіціарний власник	АТ «Українська оборонна промисловість»
Директор	Синявський Володимир Вікторович
Телефон	+380 (41) 248-61-55 +380 (67) 412-78-49

Джерело: сформовано автором на основі [42].

Історію створення та діяльності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» наведено в Додатку Б.

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» спеціалізується на капітальному ремонті та модернізації бронетанкового озброєння та техніки (далі – БТОТ): БМП-1 та БМП-1М, БМП-2 та БМП-2К, БМД-1, БМД-2, ГМ-575, ГМ-568, ГМ-578, БРЕМ-2, БТР-50ПК, БТР-Д, БРДМ-2. Підприємство також виконує завдання з капітального ремонту окремих агрегатів та вузлів зазначеної техніки (зокрема, дизельних двигунів УТД-20, 5Д20-240, В-2 та В-6, В2-500, В-55, ЯМЗ-236/238/240), виготовленні запасних частин до БТОТ, нестандартного та паркового обладнання для військ і ремонтних заводів. З осені 2021 року налагоджено виробництво корпусів для БТР-4Е.

На сьогоднішній день ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» є важливим суб'єктом економічного розвитку Житомирської області та України загалом, забезпечуючи значну кількість робочих місць, що сприяє стабільності в умовах війни. Спеціалізуючись на ремонті, модернізації та виробництві бронетехніки, завод відіграє ключову роль у зміцненні національної оборони. Він також виконує міжнародні замовлення, що забезпечує надходження валюти та позитивно впливає на економіку. Завод активно впроваджує нові технології, стимулюючи розвиток інженерних рішень, і співпрацює з місцевими постачальниками, підтримуючи малий та середній бізнес. Крім того, підприємство бере участь у соціальних та благодійних проєктах, що підвищує рівень життя в регіоні та зміцнює соціальну єдність.

Основні показники ефективності господарської діяльності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено в Додатку В.

Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства демонструє суттєве покращення у 2023 р. порівняно з 2021 р. Чистий дохід зріс майже у 8 разів, а операційний і чистий прибутки мали тенденцію до покращення завдяки зростанню обсягів виробництва та продажів. Попри зростання витрат на виробництво і збут, підприємство змогло зберегти

позитивну динаміку. Однак спостерігається зниження валової рентабельності, що свідчить про потребу у контролі собівартості. Загалом фінансовий стан підприємства є задовільним, хоча деякі показники потребують подальшої оптимізації для забезпечення сталого розвитку.

Показники ефективності використання ресурсів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено в Додатку Г.

У період з 2021 по 2023 рр. ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» продемонструвало значне поліпшення в ефективності використання ресурсів. Значно зросла продуктивність праці та фондovіддача, що вказує на ефективні інвестиції в основні засоби та поліпшення управління оборотними активами. Однак деякі показники, такі як матеріалovіддача і матеріаломісткість, показали негативні тенденції, що може вказувати на потребу в оптимізації витрат на матеріали. Загалом, покращення рентабельності і ефективності використання ресурсів позитивно вплинули на фінансовий стан підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що підприємство є ключовим елементом у зміцненні обороноздатності країни, забезпечуючи виробництво, ремонт та модернізацію бронетехніки для Збройних Сил України. Завдяки експортним контрактам, ЖБТЗ також приносить валютні надходження, підтримуючи економічну стабільність як регіону, так і країни в цілому. Завод активно співпрацює з місцевими постачальниками, стимулюючи розвиток малого та середнього бізнесу, а також бере участь у соціальних проектах, що підвищує якість життя громади і зміцнює соціальну єдність.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Для аналізу фінансового стану ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» доцільно провести оцінку ліквідності балансу, навести динаміку показників формування фінансових результатів, оцінити фінансову стійкість

(платоспроможність), навести основні показники ділової активності та здійснити аналіз рентабельності за 2021-2023 рр.

Оцінку ліквідності балансу ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено в Додатку Д.

Оцінка ліквідності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. показує значне покращення фінансової стійкості: коефіцієнт покриття виріс з 0,91 до 1,15, швидкої ліквідності – з 0,72 до 0,97, а абсолютної – з 0,34 до 0,45, що свідчить про ефективніше управління ліквідними активами і здатність покривати термінові зобов'язання. Частка оборотних засобів в активах стабільно залишається на рівні 0,83, що є позитивною тенденцією, хоча зменшення частки виробничих запасів з 0,15 до 0,12 може вказувати на ризик нестачі запасів. Загалом, робочий капітал зріс з -64146 грн до 189728 грн, що свідчить про суттєве поліпшення ліквідності і ресурсів для розвитку, проте підприємству варто звернути увагу на оптимізацію запасів.

Динаміку показників формування фінансових результатів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено в Додатку Е.

Аналіз динаміки фінансових показників ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. свідчить про суттєве поліпшення фінансових результатів. Чистий дохід від реалізації продукції зріс у 9 разів, валовий прибуток зріс більше ніж у 6 раз, а фінансовий результат до оподаткування змінився зі збитку у 2021 р. на прибуток у 2023 році, що відображає значне підвищення ефективності діяльності підприємства. Незважаючи на зростання адміністративних та операційних витрат, загальний фінансовий результат вказує на успішну адаптацію до ринкових умов і стабільне зростання.

Оцінку фінансової стійкості (платоспроможності) ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено у Додатку Ж.

У процесі аналізу фінансової стійкості (платоспроможності) ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» було виявлено позитивні зміни в деяких

ключових показниках, хоча загалом фінансова ситуація залишається напруженою. Зростання коефіцієнта фінансової стабільності з 0,23 у 2021 р. до 0,34 у 2023 р. свідчить про поступове поліпшення платоспроможності, однак маневреність робочого капіталу все ще залишається нижчою за нормативне значення. Значне зниження фінансового левериджу з 4,13 до 2,87 вказує на зменшення залежності від позикових коштів, проте коефіцієнт концентрації залученого капіталу залишається високим. В цілому, підприємство демонструє позитивні тенденції у фінансовій стійкості, але потребує подальшого зміцнення власних ресурсів для досягнення більш стабільної платоспроможності.

Основні показники ділової активності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено у Додатку И.

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» суттєво покращило показники ділової активності за період 2021-2023 рр. Коефіцієнт оборотності активів зріс більше ніж у 4 рази, що свідчить про підвищення ефективності використання активів, тоді як тривалість їх обороту скоротилася на 82,7%. Аналогічно, коефіцієнт обороту оборотних активів зріс на 416,4%, а їх оборотність скоротилася на 80,7%. Важливим є також значне зростання коефіцієнта оборотності власного капіталу на 312,6%, що вказує на поліпшення використання власних ресурсів підприємства, із суттєвим скороченням тривалості їх обороту. Незначні зміни у коефіцієнті оборотності дебіторської заборгованості та тривалості її обороту свідчать про стабільне управління дебіторською заборгованістю. Ці покращення вказують на підвищення ефективності управління ресурсами та збільшення ділової активності підприємства.

Показники рентабельності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено у Додатку К.

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. суттєво покращило показники рентабельності, що свідчить про зростання ефективності використання ресурсів. Рентабельність активів збільшилася на 17,78%,

досягнувши 15,9% у 2023 р., що вказує на підвищення прибутковості на вкладений капітал. Рентабельність власного капіталу також зросла на 13,17%, свідчачи про покращення прибутковості для акціонерів. Хоча рентабельність товарів, робіт, послуг знизилася на 3,58%, залишаючись на рівні 11,62%, інші показники, такі як рентабельність операційної та господарської діяльності, покращилися на 10,59% та 9,17% відповідно. Ці зміни вказують на загальне підвищення ефективності та прибутковості діяльності підприємства.

У цілому фінансовий стан ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» протягом 2021-2023 рр. є задовільним з можливістю подальшого покращення окремих показників господарсько-економічної діяльності.

2.3. Оцінка ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та рівня управління ефективністю їх використання

Оцінку ступеня забезпеченості ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» основними засобами та ефективності їх використання доцільно провести відповідно до методичних підходів щодо їх оцінювання, а саме: проаналізувати динаміку основних засобів; провести коефіцієнтний аналіз основних засобів.

Динаміку основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. та їх частку в активах підприємства наведено в Додатку Л.

Протягом 2021-2023 рр. основні засоби ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» зменшилися на 7,4%, хоча первісна вартість основних засобів зросла на 5,4%, що вказує на значне зростання зносу, який збільшився на 10,6%. Баланс підприємства за цей період зріс на 80,0%, однак частка основних засобів у активах значно зменшилася з 29,4% до 15,1%, що свідчить про скорочення їхньої відносної ваги в структурі активів на 14,3% , що вказує на зміну структури активів підприємства та потенційні інвестиції в інші активи.

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» має у своєму розпорядженні такі групи основних засобів: земля, будівлі та споруди, промислові транспортні

засоби та автомобілі, офісне обладнання та інші основні засоби. Також до складу основних засобів підприємства належать незавершені капітальні інвестиції.

Вартість основних засобів у розрізі груп ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр. наведено в Додатку М.

Протягом 2021-2023 рр. у діяльності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» відбулися значні зміни у вартості основних засобів, загальна вартість яких знизилася на 7,4%, що вказує на зменшення інвестицій у такі активи. Зокрема, вартість будинків та споруд зменшилася на 5,5%, машин та обладнання – на 7,3%, транспортних засобів – на 8,0%, а інструментів, приладів та інвентарю (меблів) – на 9,1%. Водночас, вартість малоцінних необоротних матеріальних активів суттєво зросла на 71,8%, що може свідчити про переорієнтацію інвестицій на менш вартісні, але необхідні для діяльності активи. Незавершені капітальні інвестиції також значно збільшилися більше ніж у 4 рази, що може свідчити про підготовку до майбутніх великих інвестицій чи проектів. Проведений аналіз дає змогу виявити зміни в пріоритетах інвестицій підприємства та можливу адаптацію до нових умов або стратегічних цілей.

Найбільшу вартість у структурі основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» становлять машини та обладнання – 33%, а також транспортні засоби – 30%. Будинки та споруди становлять 14% у структурі основних засобів підприємства, малоцінні необоротні матеріальні активи – 12%, а інструменти, прилади, інвентар (меблі) – 11%.

Отже, незважаючи на зростання первісної вартості, значне підвищення зносу вказує на потребу в модернізації обладнання та оптимізації ресурсів

Рис.2.1 Проблеми управління ефективністю використання основних засобів

Джерело: сформовано автором.

Для покращення управління ефективністю використання основних засобів необхідно розглянути напрями удосконалення, такі як модернізація існуючого обладнання, оптимізація структури активів та стратегічне планування інвестицій, що дозволить забезпечити більш ефективне використання ресурсів і адаптацію до ринкових умов ТОВ «Житомирський бронетанковий завод».

Висновки до Розділу 2

1. ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» спеціалізується на ремонті та модернізації бронетехніки, є ключовим підприємством в оборонній сфері України. Підприємство демонструє позитивні результати у фінансовій діяльності та активно впроваджує нові технології, забезпечуючи економічну та соціальну стабільність регіону.

2. Фінансовий стан підприємства за 2021-2023 рр. демонструє стабільне

покращення. Основні показники ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності значно зросли, що свідчить про ефективне управління ресурсами та адаптацію до ринкових умов, хоча певні аспекти потребують подальшої оптимізації.

3. Незважаючи на загальне зменшення вартості основних засобів, збільшення зносу вказує на потребу в модернізації обладнання. Для забезпечення подальшого розвитку підприємству варто зосередитись на ефективному плануванні інвестицій і оптимізації використання ресурсів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ БРОНЕТАНКОВИЙ ЗАВОД»

3.1. Розробка заходів управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві

Для вирішення вище зазначених проблем ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» доцільно запропонувати наступні заходи щодо удосконалення управління ефективністю використання основних засобів:

1) переглянути стратегії управління основними засобами, зокрема процеси придбання, експлуатації, відновлення та вибуття (перегляд процедур з управління обладнанням та розподілу ресурсів для забезпечення ефективного використання активів);

2) звернути увагу на регулярне оновлення основних засобів для збереження їх ефективності та конкурентоспроможності, адже інвестиції в нові технології та обладнання допоможуть зменшити знос та збільшити продуктивність;

3) переглянути стратегії витрат на основні засоби, зосереджуючись на фінансуванні активів, які найбільше впливають на виробничі процеси та дохідність підприємства, що допоможе зберегти конкурентоспроможність та ефективність у майбутніх періодах;

4) регулярно відстежувати та аналізувати показники ефективності управління основними засобами, щоб вчасно виявляти проблемні ситуації та приймати відповідні заходи.

Алгоритм реалізації управлінських рішень ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» щодо ефективності використання основних засобів наведено у Додатку Н.

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» має визначити ключові завдання управління для підвищення ефективності використання основних засобів, зокрема, шляхом координації діяльності цехів, оптимізації навантаження обладнання та зменшення виробничого циклу. Основні засоби повинні потрапляти на підприємство шляхом придбання чи будівництва, включаючи всі витрати, пов'язані з їхньою підготовкою до використання. Важливо забезпечити екстенсивне і інтенсивне завантаження активів через скорочення простоїв, впровадження нових технологій та механізацію виробництва.

Процеси оновлення основних засобів, такі як модернізація, реконструкція та технічне переозброєння, повинні фінансуватися з різних джерел, а регулярне технічне обслуговування та нові методи амортизації забезпечать стабільність і продуктивність. Вибір інвестиційної стратегії має базуватися на аналізі виробничих процесів, оцінці потреб у модернізації, пріоритетності інвестицій, а також урахуванні технологічних та ринкових трендів для підтримки конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Регулярний моніторинг показників ефективності управління активами дозволить своєчасно виявляти проблеми та впроваджувати необхідні вдосконалення.

Загалом, виконання всіх зазначених напрямів удосконалення управління ефективністю використання основних засобів дозволить ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» бути більш гнучким та реагувати на зміни більш швидко забезпечуючи стабільну та ефективну роботу активів.

3.2. Обґрунтування ефективності запропонованих заходів

Аналіз процесу управління ефективністю використання основних засобів у ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» показав, що підприємству необхідно оновити окремі об'єкти основних засобів. У результаті це дозволить підвищити обсяги ремонту військової техніки та знизити її собівартість.

Саме тому доцільно запропонувати ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» придбати два нових об'єкти основних засобів, що дозволить поліпшити точність та продуктивність при виробництві деталей для бронетехніки.

Таблиця 3.1

Прогноз витрат на металообробний верстат з числовим програмним керуванням (ЧПК) МАШВЕНТ-1530ХР

Показник	Сума
Ціна обладнання, тис. грн.	2467,50
Амортизація (знос), грн.	43,08
Монтаж, технічне обслуговування, тис. грн.	30,00
Оплата праці, тис. грн./рік	310,00
Накладні витрати, тис. грн.	47,39
Всього витрат, тис. грн.	2897,97

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень.

Першим об'єктом основних засобів, який доцільно придбати підприємству, є сучасний металообробний верстат із числовим програмним керуванням (ЧПК) МАШВЕНТ-1530ХР. Другим об'єктом основних засобів, який доцільно придбати підприємству, є сучасна лінія для нанесення броньованого покриття та фарбування Profinstrument Pro 980. Характеристику даного обладнання наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.2

Прогноз витрат на сучасну лінію для нанесення броньованого покриття та фарбування Profinstrument Pro 980

Показник	Сума
Ціна обладнання, тис. грн.	1949,77
Амортизація (знос), грн.	56,10
Монтаж, технічне обслуговування, тис. грн.	10,00
Оплата праці, тис. грн./рік	180,00
Накладні витрати, тис. грн.	36,91
Всього витрат, тис. грн.	2239,78

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень.

У результаті аналізу витрат на придбання нових об'єктів основних засобів для ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» було розраховано, що витрати

на металообробний верстат з ЧПК МАШВЕНТ-1530ХР становлять 2897,97 тис. грн, а на сучасну лінію для нанесення покриття Profinstrument Pro 980 – 2239,78 тис. грн. Прогноз здійснено на основі інформації щодо вартості обладнання, розміщеної на офіційних сайтах його постачальників.

Прогноз чистого доходу ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за рахунок придбання нових об'єктів основних засобів наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Прогноз доходу від впровадження металообробного верстату з
числовим програмним керуванням (ЧПК) МАШВЕНТ-1530ХР**

Показник	Сума
Збільшення обсягів виробництва нових деталей для бронетехніки на 45%	2083,33
Збільшення кількості зовнішніх замовлень від партнерів на 20%	925,92
Збільшення кількості додаткових послуг з ремонту бронетехніки на 15%	694,44
Збільшення обсягів виробництва нестандартних запчастин на 10%	462,96
Всього доходів, тис. грн.	4166,65

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень.

У результаті аналізу доходів від придбання нових об'єктів основних засобів для ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» було розраховано, що дохід від впровадження у виробництво металообробного верстату з ЧПК МАШВЕНТ-1530ХР становить 4166,65 тис. грн., а дохід від впровадження у виробництво сучасної лінії для нанесення покриття Profinstrument Pro 980 – 4305,53 тис. грн. Прогноз здійснено на основі показників чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) станом на кінець 2023 р.

Таблиця 3.3

**Прогноз доходу від впровадження сучасної лінії для нанесення
броньованого покриття та фарбування Profinstrument Pro 980**

Показник	Сума
Збільшення кількості нанесень броньованого покриття на 30%	1388,88
Збільшення кількості послуг для цивільних підприємств на 18%	833,33
Збільшення кількості модернізації та ремонту покриттів на 25%	1157,40
Збільшення кількості зовнішніх спеціалізованих замовлень на 20%	925,92
Всього доходів, тис. грн.	4305,53

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень.

Загальні витрати ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» на придбання нових об'єктів основних засобів становлять 5137,75 тис. грн. Загальний дохід ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» від впровадження у виробництво нових об'єктів основних засобів становить 8472,18.

Для визначення чистого прибутку ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» від впровадження запропонованих заходів із придбання двох нових об'єктів основних засобів необхідно відняти прогнозовані витрати від прогнозованих доходів:

$$\text{Чистий прибуток} = 8472,18 - 5137,75 = 3334,43$$

Отже, у результаті впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення управління ефективністю використання основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» зможе отримати чистий прибуток у розмірі 3334,43 тис. грн., що підтверджує їх ефективність.

Висновки до Розділу 3

1. У результаті проведеного аналізу управління основними засобами ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» було запропоновано кілька заходів для підвищення ефективності використання активів. Основними з них є перегляд стратегії управління основними засобами, оновлення обладнання, оптимізація витрат та регулярний моніторинг показників ефективності. Ці заходи спрямовані на покращення виробничих процесів, зменшення простоїв та підвищення продуктивності підприємства.

2. Придбання двох нових об'єктів основних засобів, таких як металообробний верстат із ЧПК МАШВЕНТ-1530ХР та лінія для нанесення покриття Profinstrument Pro 980, дозволить суттєво збільшити обсяги виробництва та підвищити точність виконання робіт. Розрахунки показують, що такі інвестиції принесуть підприємству чистий прибуток у розмірі 3334,43 тис. грн, що підтверджує доцільність і ефективність запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження управління ефективністю використання основних засобів було зроблено наступні висновки:

1. Основні засоби є важливою частиною матеріальної бази підприємств і мають ключову роль у виробництві товарів і наданні послуг. Вони мають тривалий термін використання і поступово переносять свою вартість на готову продукцію. Для ефективного управління необхідно їх класифікувати за ознаками приналежності, використання та призначення.

2. Особливості системи управління основними засобами: Управління основними засобами здійснюється через систему, яка включає різні етапи їхнього життєвого циклу, від визначення потреби до ліквідації. Ефективне управління вимагає планування, контролю та підтримки оптимального рівня зносу, що сприяє підвищенню ефективності використання активів.

3. Методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів: Оцінка основних засобів здійснюється за різними показниками, такими як фондвіддача, фондомісткість і фондоозброєність. Важливими є також коефіцієнти зносу та придатності, які показують стан активів і їхню здатність до подальшого використання. Ефективність використання основних засобів напряду впливає на продуктивність підприємства.

4. ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» спеціалізується на ремонті та модернізації бронетехніки, є ключовим підприємством в оборонній сфері України. Підприємство демонструє позитивні результати у фінансовій діяльності та активно впроваджує нові технології, забезпечуючи економічну та соціальну стабільність регіону.

5. Фінансовий стан підприємства за 2021-2023 рр. демонструє стабільне покращення. Основні показники ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності значно зросли, що свідчить про ефективне управління

ресурсами та адаптацію до ринкових умов, хоча певні аспекти потребують подальшої оптимізації.

6. Незважаючи на загальне зменшення вартості основних засобів, збільшення зносу вказує на потребу в модернізації обладнання. Для забезпечення подальшого розвитку підприємству варто зосередитись на ефективному плануванні інвестицій і оптимізації використання ресурсів.

7. У результаті проведеного аналізу управління основними засобами ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» було запропоновано кілька заходів для підвищення ефективності використання активів. Основними з них є перегляд стратегії управління основними засобами, оновлення обладнання, оптимізація витрат та регулярний моніторинг показників ефективності. Ці заходи спрямовані на покращення виробничих процесів, зменшення простоїв та підвищення продуктивності підприємства.

8. Придбання двох нових об'єктів основних засобів, таких як металообробний верстат із ЧПК МАШВЕНТ-1530XP та лінія для нанесення покриття Profinstrument Pro 980, дозволить суттєво збільшити обсяги виробництва та підвищити точність виконання робіт. Розрахунки показують, що такі інвестиції принесуть підприємству чистий прибуток у розмірі 3334,43 тис. грн, що підтверджує доцільність і ефективність запропонованих заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І. Облікове забезпечення системи управління основними засобами підприємства: організаційний аспект. *Науковий вісник ЛТЕУ. Серія: Економічні науки.* №70. 2020. С. 13-19.
2. Борилюк О.Р. Підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами»*, 15-16 квітня 2021, НАУ, м. Київ. С. 263-270.
3. Боровська К.В., Непран А.В. Особливості нарахування амортизації при реконструкції та модернізації основних засобів. *Розвиток бухгалтерського обліку і контролю в умовах інтеграційних процесів. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. 22-23 жовтня 2020 рік* Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с.
4. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К. : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 520 с.
5. Височан О.С., Фок Ю.Р. Сучасні тенденції досліджень проблематики обліку, аналізу та аудиту основних засобів суб'єктів державного сектору економіки у роботах вітчизняних науковців. *Інфраструктура ринку.* 2021. № 53. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/53_2021/29.pdf (дата звернення: 06.10.2024).
6. Волинець Л. Бухгалтерський та податковий облік основних засобів (на прикладах від надходження до вибуття). Х. : Консульт, 2021. 236 с.
7. Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. Економічний аналіз: Навч. посібник. Одеса: ППЦ «Білка». 2020. 240 с.
8. Гамова О.В., Козачок І.А. Пропозиції щодо вдосконалення аудиту основних засобів на промисловому підприємстві. *Економічна наука.* 2019. № 2. С. 79-86.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 10.10.2024).

10. Гуцаленко Л.В., Гловюк А.С., Ковальчук І.В. Організація обліку та аудиту основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2017. №8. С. 741-744.

11. Довгопол, Н., Нестеренко М. Амортизація: предметна сутність і ступінь впливу на відтворення основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит*. №12. 2018. С.3-13.

12. Довжик О.О., Гапонюк А.І. Особливості обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 803-807.

13. Жаврук К.. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів*, 05 грудня 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 213-215.

14. Жаврук К.. Роль амортизаційної політики у забезпеченні ефективності використання основних засобів. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів*, 13 листопада 2024 р. Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 170-172.

15. Жаврук К.. Методичні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 31 жовтня 2024 р. у м. Полтава на базі Полтавського державного аграрного університету, С. 84-85.

16. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: підручник – 4-те вид., перероб. і доп. Видавництво Львівської політехніки, 2018. 280 с.

17. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16.09.199 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.10.2024).

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організації: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 01.11.2024).

19. Китайчук Т.Г., Копичкова І.В. Особливості нарахування амортизації основних засобів в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід : наук.-практ. журн.* №19-20. 2022. С. 73-77.

20. Ковальчук А.М., Борилук О.Р. Фактори підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *The current state of development of world science: characteristics and features: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 1), June 4, 2021. Lisbon, Portuguese Republic: European Scientific Platform.* 2021. С. 32-34.

21. Кодацька Н. О., Сергєєва С. В. Сучасні методи оцінки ефективності відтворення основних засобів підприємства. *Young Scientist.* 2018, № 11 (63). С. 433-437.

22. Колісник О.П., Приходько К.К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління.* №7. 2023. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>

23. Кравченко О. В., Селезньова О. В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка.* 2022. № 2. С. 9-16.

24. Кухта К.О., Орошан Т.А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. №21. С. 106-111.

25. Макаренко А.П., Шама М.В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення. *Агросвіт*. №2. 2020. С. 30-37.

26. Меліхова Т.О., Герасименко Ю.М. Розробка програми аудиту надходження основних засобів для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. №24. С. 46-53.

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку «Основні засоби» від 01.01.2012 р. №929_014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 06.11.2024).

28. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Інфраструктура ринку*. №46. 2020. С. 113-123.

29. Овсюк Н.В., Афанас'єва І.І., Звірюк О.Р. Облік і оподаткування операцій з основними засобами в умовах МСФЗ та національного податкового законодавства. *Економічний простір*. №180. 2022. С. 202-207.

30. Одношевна О. Концепт управління процесом обліку основних засобів. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2017. С. 130-137.

31. Орошан ТА., Кухта К.О. Дослідження ефективності використання основних фондів. *Агросвіт*. 2019. № 4 С. 51-55.

32. Офіційний сайт ТОВ «Житомирський бронетанковий завод». URL: <https://zhbtz.com/> (дата звернення: 06.11.2024).

33. Плаксієнко В.Я. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. К. : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 509 с.

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 10.11.2024).

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

36. Степаненко В. Організація внутрішнього контролю операцій з основними засобами. *Економіка та суспільство*. Вип. 51. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-57>

37. Стеців, І.С., Кулик М.А. Особливості управління основними засобами на теплоенергетичних підприємствах. *Інфраструктура ринку*. 2020. №42. С. 205-210. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/37.pdf (дата звернення: 18.11.2024).

38. Федоришина Л.І., Школьний В.С. Ефективність використання основних засобів підприємства. *The scientific heritage*. №46. 2020. С. 114-128.

39. Федорова В.А., Соловійова О.А. Економіка підприємства та міжнародних компаній : навч. посіб. для вузів. К. : Центр учб. літ., 2018. 416 с.

40. Феофанова І., Антонова О. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. *Молодий вчений*. №11(20). 2020. С. 205-208.

41. Халатур С.М., Кравченко М.В., Черниш А.О. Модель управління основними засобами в системі фінансового менеджменту підприємства. *Економіка та держава*. №11. 2021. С. 39-43.

42. Opendatabot: сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній. ТОВ «Житомирський бронетанковий завод». URL: <https://opendatabot.ua/c/07620094> (дата звернення: 16.11.2024).

43. YouControl: сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній. ТОВ «Житомирський бронетанковий завод». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/07620094/ (дата звернення: 20.11.2024).

Додаток А

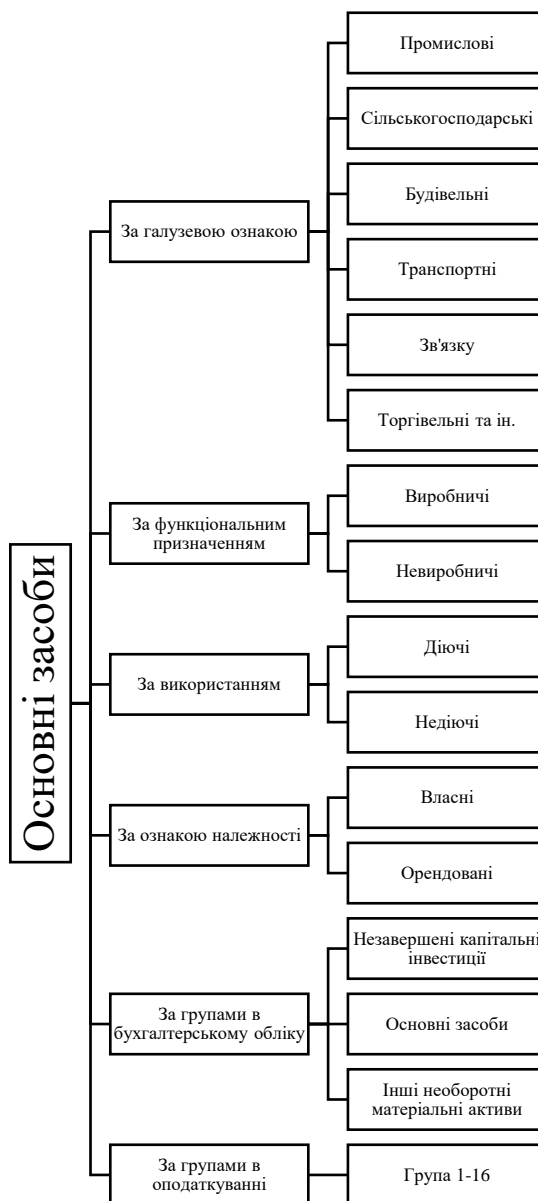

Рис. 1. Класифікація основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [36].

Додаток Б

Таблиця 1

**Історія створення та діяльності ТОВ «Житомирський
бронетанковий завод»**

Період	Характеристика періоду	
1943-1991	116-й рухомий танко-агрегатний ремонтний завод був створений 11 жовтня 1943 року в селі Шрамківка Полтавської області.	
	Після Другої світової війни завод було перетворено на 114-й бронетанковий ремонтний завод Міністерства оборони СРСР	
Після відновлення Незалежності	З 1991 року підпорядковується Міністерству оборони України.	
	На початку 2000-х років опанував модернізацію БМП-1 до рівня БМП-1У.	
	У квітні 2003 року завод отримав право продажу на внутрішньому ринку залишків військового майна ЗСУ, які мали утилізувати.	
	26 липня 2006 року КМУ було прийнято рішення перейменувати завод на ДП «Житомирський ремонтно-механічний завод».	
	У 2008 році завод мав можливість: - виготовляти БРЕМ-2, санітарні машини на базі БМП-1 і патрульні машини «Бар'єр» на базі БМП-1; - виготовляти бойові уніфіковані модулі для бронетранспортерів і бойових машин піхоти радянського виробництва; - виготовляти агрегати, запасні частини і комплектуючі для бронетанкової техніки; - виготовляти навчально-тренувальні засоби й інше нестандартне обладнання; - модернізувати бойові машини піхоти БМП-1 і БМП-2; - модернізувати бронетранспортери БТР-50 до рівня БТР-50КМУ; - виконувати капітальний ремонт плаваючих танків ПТ-76, БТР-50, БМП-1, БМП-2, БМД-1, БМД-2 й машин на їх базі, а також гусеничних машин ГМ-575, ГМ-568 і ГМ-578; - виконувати капітальний ремонт двигунів УТД-20 і В6, а також інших агрегатів.	
	У 2010 році завод увійшов до складу АТ «Укроборонпром» і його було перейменовано на ДП «Житомирський бронетанковий завод».	
	У 2011 році було відкрито цех ремонту колісної бронетехніки.	
	Навесні 2013 заводом було проведено ремонт БМП-3, а також було відремонтовано 4 одиниці техніки для ЗСУ.	
	Російсько-українська війна	У 2014 році було відремонтовано 19 машин військової техніки, а пізніше заводу надійшло замовлення на ремонт ще 130 одиниць техніки.
		У 2016 завод почав виготовляти бронетранспортери БТР-4.
У вересні 2019 року завод завершив капітальний ремонт 15 БМП-1.		
У 2020 році завод відремонтував 100 одиниць техніки.		
У 2021 році завод передав військовим чергову партію БМП-2, а також було розпочато серійне виготовлення корпусів для бронетранспортерів БТР-4Е.		
4 березня 2022 року рф завдали ракетного авіаудару по території заводу.		

Джерело: сформовано автором на основі [32].

Додаток В

Таблиця 2

**Основні показники ефективності господарської діяльності
ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
		2021	2022	2023	+/-	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	464407	1882797	4629627	4165220	896,0
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	403117	1624494	4147522	3744405	928,0
3	Валовий прибуток, тис. грн	61290	258303	482105	420815	683,3
4	Адміністративні витрати	41559	58660	86297	44738	7,7
5	Витрати на збут, тис. грн	6911	18076	17945	11034	159,8
6	Операційний прибуток (збиток), тис. грн.	-17882	212609	311131	328013	1831,5
7	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-17427	111381	254558	272985	1566,3
8	Сукупний дохід, тис. грн	75471	114742	253088	177617	235,3
9	Валова рентабельність, %	13,2	13,7	10,4	-2,8	-21,2
10	Рентабельність операційної діяльності, %	-3,9	11,3	6,7	10,6	-271,8
11	Рентабельність господарської діяльності, %	-3,8	5,9	5,5	9,3	-244,7

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Г

Таблиця 3

**Показники ефективності використання ресурсів
ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
		2021	2022	2023	+/-	%
1	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	231893	262091	251689	19896	8,6
2	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	692601	959987	1335782	643180	92,9
3	Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	618	715	931	313	50,7
4	Продуктивність праці, тис. грн. / 1 особу	751,46	2633,28	4972,74	4221,28	562,5
5	Фондовіддача	2,00	7,18	18,39	16,39	-
6	Фондомісткість	0,49	0,13	0,05	-0,44	-
7	Фондоозброєність, тис. грн.	375,23	366,56	270,34	-104,89	-27,9
8	Коефіцієнт обороту оборотних активів, об.	0,67	1,96	3,46	2,79	416,4
9	Тривалість одного обороту оборотних активів, дн.	545	186	106	-439	-80,6
10	Матеріаловіддача	1,62	1,38	1,33	-0,29	-
11	Матеріаломісткість	0,61	0,72	0,74	0,13	-
12	Рентабельність використання основних і оборотних засобів, %	-1,88	18,22	32,07	33,95	-
13	Середньорічна оплата одного працівника, тис. грн	203,93	478,38	596,90	392,97	192,8

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Д

Таблиця 4

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення 2023р. до 2021р.
			2021	2022	2023	+/-
1	Коефіцієнт покриття (загальний)	> 1	0,91	1,03	1,15	0,24
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,34	0,19	0,45	0,11
4	Частка оборотних засобів в активах	За планом	0,70	0,83	0,83	0,13
5	Частка виробничих запасів в оборотних активах	> 0,5	0,15	0,26	0,12	-0,03
6	Робочий капітал (чистий оборотний капітал)	Середньо-галузеве	-64146	42001	189728	125582

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Е

Таблиця 5

**Динаміка показників формування фінансових результатів
ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр.**

Показники	Роки			Відхилення 2023р. до 2021р.	
	2021	2022	2023	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	464407	1882797	4629627	4165220	896,0
Собівартість реалізованої продукції	403117	1624494	4147522	3744405	928,0
Валовий прибуток (збиток)	61290	258303	482105	420815	683,0
Інші операційні доходи	15371	219212	119441	104070	677,0
Адміністративні витрати	41559	58660	86297	44738	7,7
Витрати на збут	6911	18076	17945	11034	159,8
Інші операційні витрати	46073	98170	186173	140100	304,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток/збиток	-17882	212609	311131	328013	1831,5
Інші фінансові доходи	0	0	5932	5932	100,0
Інші доходи	369	436	303	-66	-17,8
Фінансові витрати	7401	1277	3648	-3753	-50,7
Інші витрати	562	66066	498	-64	-11,3
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток/збиток	-130359	145702	313220	443579	340,2
Витрати (дохід) з податку на прибуток	8049	-34321	-58662	-66711	-828,8
Чистий фінансовий результат: прибуток/збиток	-17427	111381	254558	272985	1566,3

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Ж

Таблиця 6

Оцінка фінансової стійкості (платоспроможності)

ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення 2023р. до 2021р. +/-
			2021	2022	2023	
1	Коефіцієнт фінансової стабільності	> 0,5	0,23	0,21	0,34	0,11
2	Маневреність робочого капіталу	> 1	-0,24	9,15	0,35	0,59
3	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	< 0,5	0,84	0,82	0,74	-0,10
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	> 0,5	-0,66	0,15	0,43	1,09
5	Співвідношення власного капіталу і поточних зобов'язань		0,23	0,21	0,35	0,12
6	Фінансовий леверидж	> 1	4,13	4,65	2,87	-1,26

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток И

Таблиця 7

**Основні показники ділової активності ТОВ «Житомирський
бронетанковий завод» за 2021-2023 рр., %***

Показники	Роки			Відхилення 2023р. до 2021р. +/-
	2021	2022	2023	
Коефіцієнт оборотності активів	0,50	1,53	2,89	2,39
Тривалість обороту активів, днів	730	238	126	-604
Коефіцієнт обороту оборотних активів	0,67	1,96	3,46	2,79
Тривалість обороту оборотних активів, днів	544	186	105	-439
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,18	4,18	13,12	9,94
Тривалість обороту власного капіталу, днів	114	87	28	-86
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,69	0,72	0,70	0,01
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	529	507	521	-8

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

* - протягом 2021-2023 рр. на підприємстві відсутня поточна кредиторська заборгованість для розрахунку коефіцієнтів

Додаток К

Таблиця 8

Аналіз рентабельності ТОВ «Житомирський бронетанковий завод»

Показники	Роки			Відхилення 2023р. до 2021р.
	2021	2022	2023	+/-
Рентабельність активів	-1,88	9,10	15,9	17,78
Рентабельність власного капіталу	-5,96	4,95	7,21	13,17
Рентабельність товарів, робіт, послуг	15,20	15,90	11,62	-3,58
Рентабельність операційної діяльності	-3,58	11,81	7,01	10,59
Рентабельність господарської діяльності	-3,44	5,96	5,73	9,17

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Л

Таблиця 9

Динаміка основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод»

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
	2021	2022	2023	+/-	%
Основні засоби	278526	245656	257723	-20803	-7,4
- первісна вартість	977992	996718	1031621	53629	5,4
- знос	699466	751062	773898	74432	10,6
Баланс	946039	1501115	1702936	756897	80,0
<i>Частка основних засобів у активах</i>	29,4	16,3	15,1	-14,3	-48,6

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємств.

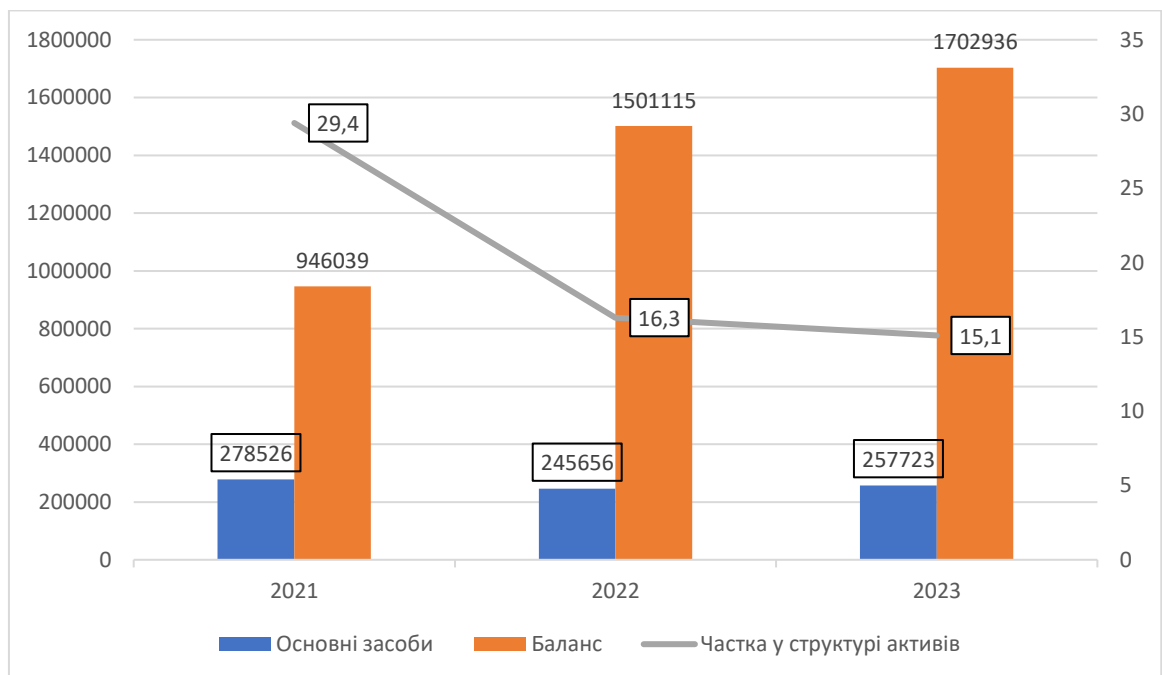

Рис. 2. Динаміка основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» та їх частка в активах підприємства за 2021-2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток М

Таблиця 10

Вартість основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» у розрізі груп за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
	2021	2022	2023	+/-	%
Будинки та споруди	40943	36848	38658	-2285	-5,5
Машини та обладнання	97205	85979	90103	-7102	-7,3
Транспортні засоби	89685	78609	82471	-7214	-8,0
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	31194	27021	28349	-2845	-9,1
Малоцінні необоротні матеріальні активи	19496	17195	33503	14007	71,8
Разом ОЗ	278526	245656	257723	-20803	-7,4
Незавершені капітальні інвестиції	631	836	3563	2932	У 5 р.

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Рис. 3. Структура основних засобів ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» за 2023 р.

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток Н

Таблиця 11

Алгоритм реалізації управлінських рішень ТОВ «Житомирський бронетанковий завод» щодо ефективності використання основних засобів

Напрями реалізації процесу управління основними засобами					
Мотивація	Планування	Організація	Інформаційне забезпечення	Моніторинг	Контроль
Управління основними засобами					
1 етап – формування			<ul style="list-style-type: none"> - придбання необхідних основних засобів; - будівництво нових споруд; - грошові та матеріальні внески засновників; - доходи, одержані від надання послуг; - доходи від цінних паперів; - оперативний та фінансовий лізинг; - кредити банків та інших кредиторів; - капітальні вкладення і дотації з бюджетів; - надходження від роздержавлення і приватизації власності; - безоплатні або благодійні внески, пожертвування 		
Фінансування					
Власні кошти		Позикові кошти		Залучені інвестиції	Кредитування
2 етап – використання			<ul style="list-style-type: none"> - збільшення екстенсивного завантаження; - підвищення інтенсивного навантаження; - автоматизація та механізація виробництва; - вибір правильних методів амортизації; - застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом 		
Забезпечення ресурсами					
Кадрові	Технічні	Технологічні	Соціально-економічні	Ресурсні	Політичні
3 етап – оновлення			<ul style="list-style-type: none"> - модернізація; - розширення; - реконструкція; - технічне переозброєння 		
Фінансування					
Власні кошти	Довгостроковий капітал	Власний капітал	Кредитування	Фінансовий та оперативний лізинг	
4 етап – вибуття			<ul style="list-style-type: none"> - фізичний та моральний знос; - продаж (реалізація) іншій юридичній або фізичній особі; - дарування, безоплатна передача; - вилучення засновником; - обмін, нестачі крадіжки; - внесок до статутного капіталу іншого підприємства; - передача в рахунок сплати заборгованості; - ліквідація при аваріях, стихійних лихах 		
Результативність					
Утилізація	Дохід	Оприбуткування матеріальних цінностей		Отримання інших активів	

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень.